

τύπων και πολυτιμοτάτου χειρογράφου ύλικου. Ἡ δ. Μαντουβάλου, ἐρευνῶσα τὸ ἀρχεῖον τῆς δωρηθείσης ταύτης βιβλιοθήκης, ἀνεῦρε σημαντικὸν ἀριθμὸν ἐγγράφων και ἐπιστολῶν προερχομένων ἐκ τοῦ προσωπικοῦ ἀρχεῖου τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1862 και εἶτα προέδρου τῆς κυβερνήσεως Δημητρίου Βούλγαρη.

Εἰς τὴν ἐν ἐπικεφαλίδι διατριβὴν τῆς φέρει εἰς φῶς τὰς μνημονευθείσας ἐπιστολάς και ἐγγράφα, τὰ ὅποια πράγματι ἀποτελοῦν πολύτιμον πηγὴν διὰ τὸν ἐρευνητὴν τῶν πολυταράχων ἐκείνων χρόνων. Καὶ τὰ κείμενα ταῦτα ἑλληνικὰ ἢ ξενόγλωσσα ἐκδίδονται ὑπὸ τῆς δ. Μαντουβάλου διὰ πρώτην φορὰν τὰ περισσότερα κατὰ τρόπον λίαν μεθοδικὸν και σύστημα ἄψογον. Ταῦτα συνοδεύονται ὑπὸ κατατοπιστικῶν εἰσαγωγῶν και ἐρμηνευτικῶν σχολίων, τὰ δὲ ξενόγλωσσα ὑπὸ ἀκριβοῦς μεταφράσεως. Ἡ κατάταξις τοῦ ὅλου ὕλικου ἔχει διαιρεθῆ ὡς κατωτέρω :

Α') Τὰ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως: Ἡ δρᾶσις τῆς ἐν Γαλαζίφ Ἑλληνικῆς παροικίας.

Β') Τὰ κατὰ τὴν ἐξῶσιν : τὸ ψήφισμα τῆς ἐξώσεως τοῦ Ὁθωνος.

Γ') Ἡ ἐξῶσις τοῦ Ὁθωνος και τὸ ἰδιωτικὸν ἀρχεῖον αὐτοῦ.

Δ') Ἀπηχῆσις τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1862.

Ε') Ἐπίσημα ἐγγράφα περὶ τὴν ἐκλογὴν τῆς νέας Δυναστείας.

ΣΤ') Παράρτημα.

Περαίνοντες πρέπει νὰ τονίσωμεν ὅτι διὰ τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς, τὴν ὁποίαν εἰσηγγήθησαν οἱ διαπρεπεῖς καθηγηταὶ κ.κ. I. N. Θεοδωρακόπουλος και Γ. Θ. Ζώρας, ἤλθεν εἰς φῶς πολυτιμότερον ἀρχεῖον ὕλικόν, ὅπερ ἀποτελεῖ σημαντικὴν πηγὴν διὰ τὴν ἐρευναν τῆς Νεωτέρας μας Ἱστορίας.

ΓΕΡ. ΜΑΡΚΑΝΤΩΝΑΤΟΣ

* * *

EGIL A. WYLLER, **Der Späte Platon**, Tübinger Vorlesungen 1965, Hamburg, Ἐκδ. Οἴκ. Felix Meiner, 1970, 179 σελίδες.

Ἡ σαφὴν εἶναι ἡ μεγάλη ἀρετὴ τοῦ λόγου. Ὅταν μάλιστα ὁ λόγος αὐτός, εἶτε γραπτὸς εἶτε προφορικὸς, ἔχη ὡς σκοπὸν τὴν μετάδοσιν γνώσεων ἀφ' ἐνός, δῆλα δὴ τὴν ἀνακοίνωσιν πορισμάτων προσωπικῆς ἢ ἀλλοτρίας ἐρεύνης, και ἀφ' ἑτέρου τὸν προβληματισμόν, τουτέστι τὴν παρόρμησιν—και ἀφύπνισιν τῆς αὐτενεργείας—τῶν διδασκομένων ἢ τῶν μελετητῶν γενικώτερον, τότε ἡ καθαρότης τῆς ἐκφράσεως, συνέπεια βαθυνοίας, καθίσταται ὁ ἀνακαῖος ὅρος πάσης ἐπιστημονικῆς διδαχῆς.

Ἀπὸ τῆς σκοπιᾶς αὐτῆς πρέπει νὰ θεωρηθῆ τὸ βιβλίον τοῦ σκανδιναβοῦ φιλοσόφου Egil A. Wyller. Ὁ Wyller ἀποδεχθεὶς τιμητικὴν πρόσκλησιν—πρωτοβουλία τοῦ διακεκριμένου φιλοσόφου και Καθηγητοῦ Wolfgang Schädewaldt—ἐδίδαξεν ὡς Ἐπισκέπτης—Καθηγητῆς (Gastdozent) εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Tübingen κατὰ τὸ Θερινὸν Ἑξάμηνον (Sommer—Semester) τοῦ ἔτους 1965. Θέμα τῶν παραδόσεων ἦτο ὁ Πλάτων, εἰδικώτερον : «ὁ ὕστερος Πλάτων». Αὐτάς τὰς παραδόσεις τοῦ Wyller ἐξέδωκεν ὁ παγκοσμίως γνωστὸς ἐκδοτικὸς οἶκος «Felix Meiner» ἐν Ἀμβούργῳ ὑπὸ τὸν τίτλον : «Der Späte Platon, Tübinger Vorlesungen», Hamburg 1970.

Ὁ Wyller ἀναλύει ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ τοὺς διαλόγους τῆς ὕστερας πλα-

τωνικῆς περιόδου, τούτέστι τούς μετὰ τὴν «Πολιτείαν» διαλόγους, ἦτοι : «Θεαίτητον», «Σοφιστήν», «Πολιτικόν», «Παρμενίδην», «Φίληβον», «Τίμαιον» «Κριτίαν», «Νόμους» «Ἐπινομίδα», συγκαταριθμεῖ δὲ μεταξὺ τούτων καὶ τὸν «Φαῖδρον». Εἶναι πράγματι λαμπρὰ ἡ ἐπιχειρηματολογία τοῦ Wyller καὶ ἐπιμοχθος ἡ ἐπιστημονικὴ του προσπάθεια νὰ ἐντάξῃ τὸν «Φαῖδρον» εἰς αὐτὴν τὴν ὁμάδα τῶν διαλόγων τῆς ὑστερας περιόδου παρὰ τὸν «Φίληβον» (σσ. 122—130). Ἰδιαίτερος σημαντικὰ πρέπει νὰ θεωρηθῶν τὰ ἐπιχειρήματα, δι' ὧν οὗτος ἀγωνίζεται νὰ θ·μελιώσῃ τὴν ἄποψιν ὅτι ὁ διάλογος «Παρμενίδης» δὲν εἶναι εἰμῆ ὁ — δῆθεν μὴ γραφεὶς ποτὲ ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος — «Φιλόσοφος», ὁ τελευταῖος εἰς τὴν πλατωνικὴν διαλεκτικὴν τριλογίαν.

*Απομακρυνόμενος τῆς εἰς τὸν Julius Stenzel ἐχούσης τὰς ρίζας «έσωτερικῆς» καλουμένης ἀναλύσεως τῶν ὑστερων κυρίως πλατωνικῶν διαλόγων, τῆς ἐρειδομένης ἐπὶ τῆς προφορικῆς ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ διδασκαλίας τοῦ Πλάτωνος, προσπαθείας ἣν συνεχίζουν σήμερον ἐπιτυχῶς οἱ Hans Joachim Krämer καὶ Konrad Gaiser, ὁ Wyller νομίζει ὅτι ὀρθὴ κατανόησις τοῦ Πλάτωνος εἶναι δυνατὴ οὐχὶ μέσῳ τοῦ Ἀριστοτέλους ἢ τῆς Δοξογραφίας, ἀλλὰ μέσῳ αὐτῶν τούτων τῶν γραπτῶν κειμένων τοῦ μεγάλου φιλοσόφου. Τοῦτο παραμένει ἡ ὑψίστη ἀποστολὴ πάσης ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης.

Ἄνάλογος πρὸς αὐτὴν τὴν ἀντίληψιν εἶναι καὶ ἡ μέθοδος τοῦ Wyller. Ὁ,τι ζητεῖται, ὑπάρχει ἤδη ἐν τῷ ἔργῳ. Ἡ μᾶλλον γνησία κατὰ ταῦτα μέθοδος ἐρεύνης εἶναι ἡ καθ' ἑαυτὰ ἐρμηνεία τῶν κειμένων. Ἡ ἐρμηνεία αὕτη δύναται νὰ εἶναι φιλολογικὴ ἢ φιλοσοφικὴ. Μία πλήρης ἐν τούτοις ἐρμηνεία, πιστεύει ὁ Wyller, οἰκοδομεῖται ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν δύο τούτων τρόπων. Ἀπ' αὐτῆς τῆς σκοπιᾶς ὀρωμένη ἢ ἰδικὴ του μέθοδος δὲν εἶναι καθαρὰ!

Ἀξιοσημεῖοι κυρίως εἶναι αἱ δύο «θέσεις», τὰς ὁποίας ὁ Wyller θεμελιοῖ κριτικῶς κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν παραδόσεων αὐτοῦ τοῦ ἐξαμήνου. Αὗται εἶναι :

1. Ἡ ἄποψις ὅτι οὐχὶ μόνον οἱ καθ' ἑκαστον διάλογοι, ἀλλὰ τὸ ὕστερον ἔργον ἐν τῷ συνόλῳ αὐτοῦ παρουσιάζει μίαν ἐσωτερικὴν μορφήν. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι οἱ ὄριμοι διάλογοι τοῦ Πλάτωνος τῆς ὑστερας περιόδου ἀνήκουν εἰς ἐν ἐνιαῖον σχέδιον συγγραφῆς.

2. Ἡ γνώμη ὅτι ὁ Πλάτων ἔγραψε τὸν διάλογον «Φιλόσοφος», παραδοθέντα εἰς ἡμᾶς *in extenso*. Αὐτὸς ὁ διάλογος εἶναι ὁ «Παρμενίδης».

Γενικῶς εἰπεῖν τὸ βιβλίον τοῦ Wyller, ἐκτὸς τῆς σαφηνείας καὶ τῆς καθαρότητος σκέψεως τοῦ συγγραφέως του, περὶ ἧς ἐν ἀρχῇ ὁ λόγος, δεικνύει βαθεῖαν γνῶσιν τῶν φιλολογικῶν καὶ ἰδίᾳ φιλοσοφικῶν προβλημάτων τοῦ πλατωνικοῦ ἔργου, παρουσιάζει δὲ τοιαύτην, σπανίαν, συστηματικότητα ἀναλύσεως, ὥστε νὰ δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι ἀποτελεῖ σημαντικὴν συμβολὴν εἰς τὴν πλατωνικὴν ἐρευναν καὶ πολύτιμον ἀληθῶς βοήθημα διὰ τούς περὶ τὸ ἔργον τοῦ μεγάλου φιλοσόφου τῆς ἐλληνικῆς ἀρχαιότητος ἀσχολουμένους.

Οἱ ἐν τέλει τοῦ συγγράμματος πίνακες εἶναι ἀξιόλογοι, ἰδίᾳ ὁ περιέχων ἐλληνιστὶ λέξεις καὶ ἐννοίας πλατωνικάς, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον προδίδει τὴν βαθεῖαν Ἑλληνομάθειαν τοῦ συγγραφέως.

Ἦποδειγματικὴ, τέλος, εἶναι ἡ ἐκδοσις τοῦ «Felix Meiner».